

ג ל י ו נ ו ח ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
בְּעֵרִיכָה ד"ר גחמה ליבוביץ שנת העשרים ושתיים

כ"ב ד-ה

משפטים (תשכ"ג)

א. ד'ן כי יבער איש שדה או כרם ושלח את בעירו ובער בסדה אחר - מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם.

רש"י ד"ה כי יבער: יוליך בהמותיו בשדה וכרם של חברו ויזיק אותו באחת מסחי אלה: או בשלוח בעירו או בצעור. ופרטו רבוחינו: שלוח הוא נזקי מדרך כף רגל וכשר הוא נזקי הסן האוכלה ומבערה.

1. הסבר - למה בנזקי קרן (כ"א ל"ה-ל"ו) הבדילה החורה בין חם למועד ואילו בנזקי רגל וסן לא הבדילה ומיד מטלם נזק שלם?

2. הסוה את סגנון הפסוקים:

כ"א כ"ח: וכי יגח סור אה איט...

כ"א ל"ה: וכי יגח סור איש אה סור רעהו

כ"ב ד': כי יבער איש... ושלח את בעירה ובער...

הסבר מהי סיבת הסונו בדקדוק ולמה לא מצאנו גם בפסוק האחרון שהסור המזיק יהיה נוסא המשפט (כגון: כי יצא... ובער...)

3. על דברי רש"י דלעיל מקשין: והלא בגמ' (ב"ק פרק ראסון) למדו טאין חילוק בין אם מוליך בהמותיו, בין אם הלכו מעצמן. ולמה פרס רש"י כאן כפי ספרט?

ב. כי יבער איש שדה או כרם

ושלח את בעירו ובער בסדה אחר...

סד"ל ד"ה אה בעירו: להיותו לסון נופל על לסון "כי יבער" ועל-לסון "ובער", והמספטים נאמרו קצתם על לסון הסיר, כדי סיהרסמו בזכרון ההמון.

קאסוטו ניכר כאן בברור מטחק מלים בטמוט הפעל "בער" בסחי הוראות טונות.

... הטמוט במטחק מלים העתיף להמצא עוד במקומות אחרים של חוקים אלה היה מכוון לעזור לזכרון.

1. הסבר למה קורא סד"ל כאן בטם "לסון נופל על לסון" ולמה קורא קאסוטו כאן בטם "מטחק מלים"?

2. הבא עוד דוגמאות ללסון נופל על לסון או למטחק מלים.

3. קאסוטו מביא בין דוגמאותיו גם את כ"ב י"ב "אם טרף יטרף יביאהו עד" - מהו מטחק המלים שבפסוק זה?

ג. מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם.

מכילתא מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק, דברי ר' יסמעאל.
ר' עקיבא אומר: לא בא הכתוב אלא ללמדך סממין ניזיקין בעדיה.

רש"י: סמין את הנזק ואם בא לסלם לו קרקע דמי נזקו. ישלם לו ממיטב שדותיו; אם חיה נזקו סלע, יחן לו סוה סלע מעידית טיס לו. למך הכתוב, טהנכטיס סמין לחם בעדיה.

רשב"ם: מעידית טבנכסיו ישלם לו קרקע, או סוה כסף (- מטלטלין), כך פרטו רבוחינו. ולפי מחוטו מטמע: לפי מיטב שדהו וכרמו של זה הניזק ישלם, כי סמא מן המיטב אכלו בהמותיו של מזיק.

1. מה ראה רש"י להוסיף "אם בא לסלם לו"...

2. מה ראה רש"י להפך מלסון יחיד "מיטב שדהו" ללסון רבים "ממיטב שדותיו" - מה תיקון בזח?

3. ומקשה ר' אליהו מזרחי: ואם האמר: כיון דסמין אה הנזק ומטלם לו קרקע דמי נזקו כפי סוויח, מה לי מעידית, מה לי מזיבוריח? ככה היא סוה: בית סאחיס של זיבורית כמו בית סאה של עיריח?

4. מה המריצו לרשב"ם לראות את דברי ר' יסמעאל כפסוטו של הפסוק ולא את דברי ר' עקיבא?

ד. בבא קמא דף ס'

אמר ר' טמואל בר נחמני אמר ר' יונתן: אין פורענות באה לעולם אלא בזמן שחרטעים בעולם. טנאמר: "כי תצא אט ומצאה קוצים". אימתי יוצאה אט? בזמן שקוצים מצויים לה. ואינה מחלת אלא מן הצדיקים החילה, טנאמר "ונאכל גדיס" - ו"אכל גדיס" לא נאמר אלא "ונאכל גדיס"! טנאכל גדיס כבר.

1. (הרטב"א כפרוטי אגודת ברכות פרק אין עומדין: ... וזה מנהג חז"ל לסיים מלות
 (=בודרות מתוך הכתובים) לרשז ולזכר ובודאי אין כונתם להוציא פסוקים מידי
 פשוטן, אלא כל זה מחכמתם לקבוע דברים הצריכים ונכבדי הענין גדול התועלת
 בלשונות, לא תשכח זכירתם)

וכתב לדברי הרטב"א הנ"ל בעל תורה תמימה
 אמנם חקרתי ומצאתי, כי אעפ"כ אין מדרך חז"ל להסמיך דרשות על לטון איזה פסוק,
 אם לא טיש להם איזה דקדוק והערה בלסון, סאינו מיוטב לפי פשוטן.

חסבר מהו איפוא הדקדוק בלסון פסוקנו סאינו מיוטב לפי פשוטן והוא מיוטב על
 פי מדרס חז"ל הנ"ל.

2. X השוה לפסוקנו את ירמיה ד' ג-ה
 כי כה אמר ה'... נירו לכס ניר ואל תזרעו אל קוצים... פן תצא כאס חמחי ובערה
 ואין מכבה.
 לפי פרוט ד' יונתן הנ"ל "האט" בפסוקנו מסמלת את חמה ה' כטס שהיא מסמלת אותה
 בפסוק בירמיהו.
 הסבר, מה מסומל ב"קוצים" בדברי ירמיהו ובפסוקנו לדעת ד' יונתן ומה הוא הסדה?

ה. בבא קמא ס'

"כי תצא אס ומצאה קוצים" - תצא מעצמה, "טלט יטלט המבער את הבערה" אמר הקב"ה:
 עלי לטלט את הבעירה שהבערתי. אני הצתי אס בציון טנ' (איכה ד') "ויצח אס בציון
 וחאכל יסודותיה" ואני עומד לבנותה באס, סנאמר (זכריה ב'): "ואני אחיה לה נאום
 ה' חומת אס סביב ולכבוד אחיה בתוכה".

4. מהו הקטי בפסוק שעליו בנוי מדרס זה?

2. מהו הרעיון המסומל בו?

3. מהו היסוד לכנוי ציון - "הדה"?

 תשובות יס לשלוח לנחמה ליבוביץ, קרית מסה, ירוטלים

שאלות בטעמי ומקרא

העורך: מיכאל פרלמן

כ"ד ה ויטלה את-נערי בני ישראל ויעלו עלה ויזבחו זבחיה סלמים לה' מרים.

גמרא חגיגה ו': דבעי רב חסדא ויטלה את-נערי בני ישראל ויעלו עלה כבטים ויזבחו זבחים סלמים פרים
 או דילמא אידי ואידי פרים הוו? למאי נפקא מינה? מר זוטרא אמר: לפיסוק טעמים.

רט"ו ד"ח לפיסוק טעמים: בנגינות. אס תאמר טני מינין, צריך אתה לפסוק הטעם טל ויעלו עולות
 באתנחא כמו טאנו קורין אותו או בזקף קטן טעם סמפטיק הדיבור ממה סלאחריו. ואס מין אחד
 היה, צריך אתה לקרותו באחד מטאר טעמים סאין מפסיקין כגון פטטא או רביע.

וכן ראה גמרא יומא ג"ב: באוחה לטון דרט"י סם: ד"ה ויעלו עולות כבטים: ונ"מ לפסוק כאן אס הטעם
 באתנחא או דילמא אידי ואידי פרים ואין אתנחא בטעם עולות אלא טעם גרט ויעלו עולות
 כדי סיחחבר לטל אחריו.

1. מחי סאלת הגמרא?

2. מהו פירוס הפסוק על פי הטעמים המקובלים בידנו? ("עלה" באתנחא)

3. לדעת רט"י - בשני פרוטיו - אפטר היה שהבוא חיבת "עלה" גס בזקף או בגרט או ברביע.
 העתק את פסוקנו 3 פעמים וצרף את הטעמים לפי האפטריות סבדברי רט"י והסבר מהו
 פרוטו טל הפסוק לפי כל אחת מהן.

הערה: רט"ו מביא גס את האפטרות טל בוא הפטטא, אך צירוף טעם זה הוא קסה.

עצה: עיין בספרו טל הרב מרדכי ברויאר "פיסוק טעמים בטמקרא" עמ' 7-135, המסביר את הענין בהרחבה.

 תשובות בטעמי המקרא יס לשלוח למיכאל פרלמן, קבוצת יבנה, ד"נ חוף אשדוד
